

Skötselplan för naturreservatet Fågelsången Fastställd 2014

Skötselplanen gäller utan tidsbegränsning. En översyn bör göras senast om 10 år för att bedöma behovet av revidering. Planen har upprättats 2014 av Timrå kommun. Planförfattare har varit Stefan Grundström, miljö- och byggkontoret.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

A. Allmän beskrivning

1. Administrativa data	sid 3
2. Grund för beslutet, ändamål och föreskrifter	sid 3
3. Beskrivning av befintliga förhållanden	sid 3
3.1 Naturförhållanden	sid 3
3.2 Nuvarande markanvändning	sid 6
3.3 Kulturhistoriska förhållanden och tidigare markanvändning	sid 6
3.4 Tillgänglighet	sid 7
3.5 Slitage- och störningskänslighet	sid 8
3.6 Källuppgifter	sid 8

B. Plandel

1. Disposition och skötsel av mark	sid 9
1.1 Övergripande mål och syfte	sid 9
1.2 Beskrivning, mål och åtgärder för olika skötselområden	sid 9
1.3 Jakt	sid 10
1.4 Utmärkning av reservatets gräns	sid 10
2. Anordningar för rekreation och friluftsliv	sid 10
2.1 Övergripande mål	sid 10
2.2 Riktlinjer och åtgärder	sid 10
2.2.1 Anordningar för besökare	sid 10
2.2.2 Framkomlighet	sid 11
2.2.3 Information	sid 11
2.2.4 Renhållning	sid 11
3. Tillsyn	sid 11
4. Ansvar för skötseln	sid 11
5. Kostnader	sid 11
6. Finansiering av naturvårdsförvaltningen	sid 12

BILAGOR

1. Kopia på beslutet att bilda reservatet från 1997
2. Översiktskarta med stigar
3. Karta över skötselområden
4. Utmärkta gränspunkter för reservatet

A. ALLMÄN BESKRIVNING

1. ADMINISTRATIVA DATA

Fastigheter: Gasabäck 3:1 och 2:6 i Hässjö socken
Storlek: 47 ha landareal
Bildat 1997 av Timrå kommun

2. GRUND FÖR BESLUT, RESERVATETS SYFTE OCH FÖRESKRIFTER

Se reservatsbeslutet från 1997 i bilaga 1.

3. ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

3.1 Naturförhållanden

Geologi och topografi

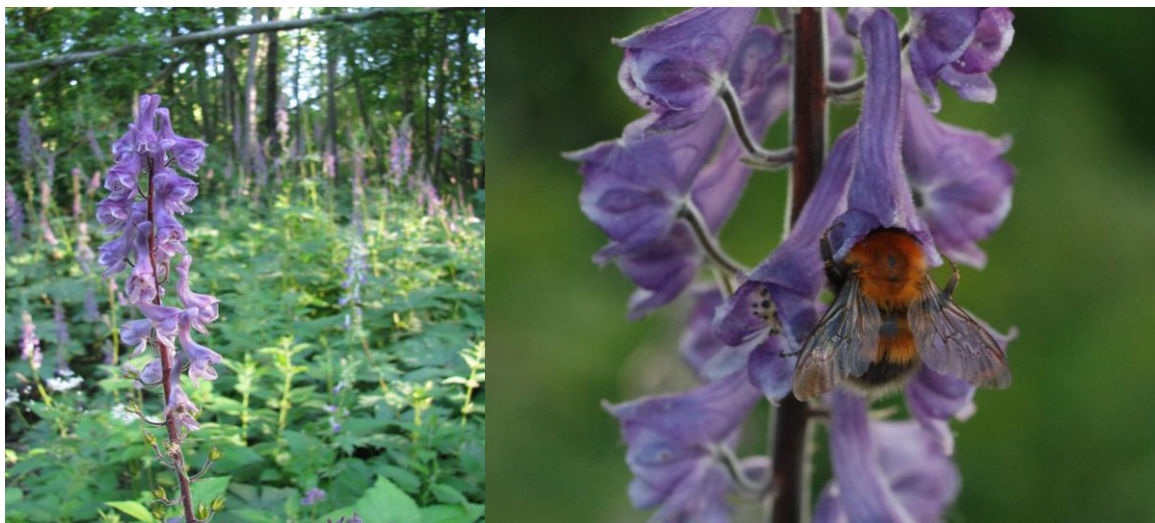
Området ligger ca på 0-40 m över havet och sluttar svagt mot västsydväst. Marken är tydligt kalkpåverkad p.g.a. en lättvittrad s.k. alnögång men här finns troligen också inslag av kalkrika sediment från Indalsälven. Jordarten är lerig-siltig med hög mullhalt. På enstaka ställen finns berg i dagen.

Vegetation och kärlväxtflora

Fågelsången är till största delen gråaldominerad lövskog som uppkommit efter igenväxning av jordbruksmark. Gråal dominerar trädsiktet men även glasbjörk, hägg, sälj, svartvide och asp är vanliga. Mer sparsamt förekommer klibbal, jolster, lönn, vårtbjörk och rönn. Gran dominerar fläckvis men huggs bort kontinuerligt enligt skötselplanen för att vidmakthålla området som lövskog. Ett rikt buskskikt består av flera arter av mindre viden, måbär, skogsvinbär, kanelros, hallon, skogstry och brakved. På våren är området lätt att gå i och då blommar flera örter innan lövsprickningen. Blåsippa, vitsippa, gullpudra och smånunneört är vanliga i lövskogen. Mera sparsamt hittas även vårblommor som desmeknopp, skuggviol och vårlök. Längre fram på sommaren är nordlundarv en karaktärsart och på högsommaren tar högorter som hallon, brännässla, nordisk stormhatt, ullig kardborre och stinksyska över. Med stormhatten följer också stormhattshumlan med sina långa snabel som är starkt specialiserad på stormhattens blommor.

Hässlebrodd är ett vanligt gräs på högsommaren i den frodiga lövskogen och mera sparsamt finns även det sällsynta gräset storgröe.

Havsstranden är lövbevuxen och stenig och har på de flesta ställen en för Bottenviken typisk bård av gråal. Vanliga strandväxter är flädervänderot, gåsört, strandråg och slätterblomma. P.g.a. betesdriften på stranden finns öppna gläntor och även här en hävdgynnad flora.

Nordisk stormhatt med stormhattshumla

Betesmarken består dels av gamla åkermarker, dels av icke uppodlade parter av naturbetesmark. Större delen av lövskogen betas och i gläntor och vid stranden är betespåverkan påtaglig. På våren och försommaren häckar typiska ängsmarksfåglar som storspov, gulärta och sånglärka. Intressanta florainslag finns dels i de partier med naturbetesmark är kalkpåverkan syns i form av krävande arter som darrgräs, rosettjungfrulin och smalfräken. På små kullar och stenrösen i beteslandskapet finns en hävdberoende vårflora med arter som sanddraba, vårförgätmigej, grustrav, backtrav, vår- och fältveronika, grusviva och nagelört.

Kryptogamer

Ungefär ett femtiotal svamparter är funna i området, främst vedsvampar är representerade. Kragjordstjärna, tulpanskål, vårnagelskivling och scharlakansvårskål utgör ett mer exklusivt inslag. Lavfloran har sällsynta inslag som gryinig älglav, brun kantlav och guldkantad dagglav.

Scharlakansvårskål

Insekter

Insektsfaunan är inte så väl undersökt men områdets karaktär och den rika förekomsten av död ved innebär att området troligen hyser en rik insektsfauna. Det rika inslaget av lövträd med hög ålder och god förekomst av död ved är förutsättningen för insektsfaunan. Flera skalbaggar knutna till död ved är påträffade vid en inventering 1993, däribland den rödlistade platt gångbagge (*Cerylon deplanatum*). Mnemosynefjäril är tidigare påträffad inom reservatet men är ej funnen under 2000-talet. Av sällsynta fjärilar kan också violettkantad guldvinge nämnas.

Violettkantad guldvinge på flädervänderot

Däggdjur

Däggdjursfaunan är den för trakten normala med förekomst av t ex grävling, ekorre, räv, rådjur och smågnagare.

Fåglar

Bland fåglarna i lövskogen märks vanliga arter som svarthätta, lövsångare, rosenfink och nötväcka men ibland kan man också ha tur att få se eller höra stenknäck, gräshoppssångare och näktergal. Flera arter av trast häckar i området däribland rödvingetrast, koltrast och taltrast. I betesmarkerna syns och hörs årligen sånglärka, stenskvätta, gulärta, tofsvipa och storspov.

Storspov

Foto: Stefan Heimdal

3.2 Nuvarande markanvändning

Betesdrift, naturskydd och friluftsliv är den nuvarande markanvändningen.

3.3 Kulturhistoriska förhållanden och tidigare markanvändning

Tidigare var området ett öppet odlingslandskap med några torp. Husen övergavs under 1940-talet men grunder och andra spår syns ännu bra. En stor del av området var uppodlat och det finns många stenmurar och odlingsrösen kvar.

Odlingsrösen i form av stenmurar är vanligt i Fågelsången

Timrå kommun köpte marken på 1960-talet för att möjliggöra en industriexploatering med en ny massafabrik. Planerna blev inte av och marken arrenderades ut för betesdrift i ca 20 år. Efter en tid av ohävd återupptogs betesdriften i mitten av 1990-talet ungefär samtidigt som reservatsplanerna tog form. Sedan dessa är området indelat i flera olika betesfällor men en mindre del i söder, mot Gasabäcken, är undantagen från bete. Betesdriften består idag (2010) av hästar från ridskolan i den mittersta delen och nötkreatur i de övriga. Tidigare har även får bete förekommit. Avgränsningen uppåt mot växthuset och parkeringsplatsen är gjord utifrån den gamla översiktsplanen (ÖP90) där det fanns ett förslag på en ny väg söder om Söråkers samhälle ut mot Tynderö. Dessa vägplaner är ej längre aktuella.

3.4 Tillgänglighet

Området är tillgängligt via den parkeringsplats som finns upplåten vid växthuset nära stora vägen. Därifrån kan man gå in i reservatet vid en stängselövergång. En besökskarta finns på kommunhuset och kan skrivas ut från kommunens hemsida. På besökskartan finns parkeringsplatsen och stigar inritade. Skyltning och hänvisningspilar finns i reservatet men p.g.a. betesdriften blir skyltstolparna ofta nedknuffade och svåra att se. Reservatet är också möjligt att nå norrifrån via Sörviksgatan. I slutet av Sörviksgatan fanns tidigare en parkering för reservatsbesökarna men den är borttagen sedan 2006.

3.5 Slitage och störningskänslighet

Området är under våren och sommaren ganska välbesökt. Nederbördsrika år finns tydliga risker med slitage. Leriga stigar och söndertrampade betesmarker gör området svårtillgängligt.

3.6 Källuppgifter

Grundström, S. Tedebrand, J-O. Svensk Botanisk Tidskrift 2010:5, Gråallundar i Medelpad – en särpräglad norrländsk naturtyp

Petterson, R, Berggren, S. Natur i Norr 1993, Tynderölandet, en nordlig utpost för ängs- och hagmarksinsekter

Imby, L. 1995. Inventering (fjärilar) av särskilt utvalda ängsmarker inom Timrå kommun, opubl..

B. PLANDEL

1. DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK

1.1 Övergripande mål och syfte

Syftet med skötselåtgärderna är att förbättra livsbetingelserna för de arter som är knutna till gråallundar och till öppen betesmark så att de kan fortleva i livskraftiga bestånd. Skogen ska dels få utvecklas mot en betespräglad lövnaturskog, dels en ohävdad lövnaturskog. Båda ska ha ett stort inslag av gamla träd och död ved i olika former. Betesmarkerna ska hävdas så att de hävdberoende arterna lever kvar.

Syftet är också att området ska vara tillgängligt för besökare.

1.2 Beskrivning, mål och åtgärder för olika skötselområden

Delområde a

Beskrivning

Området utgörs av en gråaldominerad skog på kalkpåverkad mullrik mark. Området får mer och mer ett slutet trädskikt och är i ett successionsstadium som gradvis övergår i granskog.

Mål

Lövnaturskog med ett stort inslag av äldre träd och rikligt med död ved.

Åtgärder

Ingen betesdrift. Granen tillåts långsiktigt inte öka sin andel, vilket innebär att enstaka granar tas bort efter hand. Med ca 10 års mellanrum kan större avverkningsinsatser (1-2 ha) göras för att ta bort äldre granar och föryngra lövskogen. I övrigt lämnas området för fri utveckling. Om det finns äldre grova lövträd kan de med fördel frihuggas vid en annan samtida åtgärd. Stormfällda träd lämnas kvar men vid stigar ska framkomligheten säkras.

Delområde b

Beskrivning

Området utgörs av en betespräglad gråaldominerad lövnaturskog på kalkpåverkad mullrik mark.

Mål

Betespräglad lövnaturskog med ett stort inslag av äldre träd och rikligt med död ved.

Åtgärder

Extensiv betesdrift. Granen tillåts långsiktigt inte öka sin andel, vilket innebär att enstaka granar tas bort efter hand. Med ca 10 års mellanrum kan större avverkningsinsatser (1-2 ha) göras för att ta bort äldre granar och föryngra lövskogen. Stormfällda träd lämnas kvar men vid stigar ska framkomligheten säkras.

Delområde c

Beskrivning

Området omfattar ett öppet till halvöppet beteslandskap med gräsdominerade gamla åker- och ängsmarker, stenmurar, grunder och öppna diken.

Mål

Ett öppet tydligt betespräglad gräsmarkslandskap med enstaka äldre lövträd och lövdungar.

Åtgärder

Fortsatt intensiv betesdrift. Återkommande röjningar och borttransport av röjningsrester. Så länge arrendatorerna har jordbruksstöd för sina marker så är det arrendatorerna som ansvarar för betesdrift och röjning i samråd med naturvårdsförvaltaren och tillsynsmyndigheten. Stormfällda träd kan fraktas bort.

1.3 Jakt

I området får inte jakt bedrivas av hänsyn till det rörliga friluftslivet och betesdriften.

1.4 Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatsgränsen utförs av samhällsenheten vid miljö- och byggkontoret.

2. ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Reservatet ska vara tillgängligt för det rörliga friluftslivet och parkeringsmöjlighet och information om reservatet ska finnas.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Anordningar för besökare

En parkeringsplats för ca fem bilar ska finnas vid växthuset i Gasabäck nära den allmänna vägen. Ett nyttjanderättsavtal med markägaren om p-plats och skyltning gjordes 1/7 2006 och avtalet löper ut 1/7 2016. Befintliga stigar enligt besökskartan ska hållas öppna och stängselövergångar ska hållas i bra skick.

Ingen skyltning bör finnas inom reservatet men enkla vägvisare som är fästa på träden eller låga stolpar ska finnas för att hitta stigarna. Inga grillplatser ska finnas i området p.g.a. svårigheter med att hålla dessa med ved kontinuerligt.

2.2.2 Framkomlighet

Området ska vara framkomligt för besökare vilket innebär att stormfällda träd ska tas undan från stigar. Även andra träd som kan utgöra en säkerhetsrisk för besökare kan tas ned. Träd som huggs ned i syfte att säkra framkomligheten ska lämnas kvar som död ved i området.

2.2.3 Information

En större informationstavla ska finnas vid parkeringsplatsen. På Timrå kommuns hemsida finns en besökskarta som kan skrivas ut. Besökskartan ska också finnas på kommunkontoret, på biblioteken och på turistinformationen.

2.2.4 Renhållning

Några särskilda anordningar för renhållning bedöms inte vara nödvändiga.

3. TILLSYN

För prövningar av dispensansökningar och tillsyn av naturreservatet ansvarar miljöenheten vid miljö- och byggkontoret.

4. ANSVAR FÖR SKÖTSELN

1. Förvaltare för naturreservatet är kultur och tekniknämnden i enlighet med 2 § förordningen i om områdesskydd
2. För uppföljning och samordning av skötseln enligt skötselplanen ansvarar samhällsenheten vid miljö- och byggkontoret.

5. KOSTNADER

Kostnaderna är beräknade utifrån ett årligt genomsnitt. Vissa år, t.ex. efter omfattande stormfällningar, kommer det att krävas mera resurser för att göra större insatser.

• Spänger och stängselövergångar	10 000 kr
• Skyltar och vägvisare	5 000 kr
• Bränsle och verktyg	5 000 kr
• Transporter	10 000 kr
• Oförutsett	5 000 kr
Summa	35 000 kr

6. FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Kostnader i samband med skötseln av reservatet bekostas av ett årligt anslag från Timrå kommun. Arbetskraftskostnader kan delvis täckas via personal från arbetsmarknadsenheten samt tillfälliga projekt i samarbete med skogsstyrelsen. Åtgärder som är nödvändiga för att vidmakthålla betesdriften i form av röjningar och stängsel bekostas av betesarrendatorerna. Gagnvirke från granskogen som uppkommer i samband med skötseln kan säljas för att bekosta åtgärder.

Kf § 73 Dnr 103/97 265

Förslag till reservat och skötselplan för del av Gasabäck 3:1 -
Fågelsången

Miljö- och byggkontoret har i skrivelse, daterad den 28 april 1997,
inkommit med förslag till reservat och skötselplan för del av Gasabäck 3:1
(Fågelsången). Länsstyrelsen i Västernorrlands län har i beslut, den 21
december 1994 delegerat rätten att bilda naturreservat till kommunen.

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar på kommunstyrelsens förslag:

1. Bilda naturreservat Fågelsången enligt miljö- och byggkontorets
förslag. Den slutgiltiga gränsdragningen görs med beaktande av
antagen översiktplan för området.
2. Uppdra till miljö- och byggkontoret att ansvara för skötseln av
naturreservatet.

Protokollsutdrag till
Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Planeringskontoret

Exp 18/6 1997 *Bler*

Justering (sign)

Bler *sub*

Utdragsbestyrkande

B Nuhom

Kf § 5

Dnr 256/97

1998 -02- 1 3

TIMRÅ KOMMUN

Föreskrifter för skötsel av naturreservatet "Fågelsången" i Söråker

Kommunfullmäktige har i beslut, den 10 juni 1997, § 73, bildat rubr naturreservat samt uppdragit till miljö- och byggkontoret att ansvara för skötseln.

Kommunekolog Stefan Grundström och planarkitekt Britt-Marie Färnqvist har upprättat förslag till reservatsföreskrifter.

Beslut

Kommunfullmäktige beslutar på kommunstyrelsens förslag:

Fastställa föreskrifter för naturreservatet "Fågelsången" att gälla fr o m den 10 februari 1998.

Protokollsutdrag till
Miljö och bygg
Planeringskontoret (B-M Färnqvist)

Exp 1/22 1998 Blu

Kommunfullmäktige

**FÖRSLAG TILL NATURRESERVAT OCH
SKÖTSELPLAN FÖR DEL AV GASABÄCK 3:1 -
"FÅGELSÅNGEN"**

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET

Socken: Hässjö

Fastighet: Gasabäck 3:1 och 2:6

Markägare: Timrå kommun

Lägesbeskrivning: Mellan Klingerfjärden och Tynderövägen 2-3 km SSO om Söråkers centrum.

Topografisk karta: 17 HNO

Ekonomisk karta: 6h

Geokod: 17 H6H 1d2f

Gräns: Ska markeras i fält med fyrkantiga stolpar i hörnen samt vid stigar. Skyltar med texten "Naturreservat" ska sättas upp vid stigar. Gränserna i sin helhet är markerade på en kopia av "gula kartan", se bilaga 1 samt på kopia av översiktskartan, bilaga 4. Gränsen utgörs av sockengränsen mot Tynderö i sydöst, en linje 60 meter nedan den planerade genomfartsvägen i nordost, en linje 70 meter hitom fastighetsgränsen i nordväst samt en gräns i sydväst på ca 50 meter från strandlinjen.

Area: 51 ha

Naturtyper: Lövskog (gråaldominerad), blandskog med gran, betesmark, bäck- och havsstrand

Naturvårdsförvaltare: Timrå kommun, miljö- och byggkontoret

BESKRIVNING AV RESERVATET

Området ligger vid havet i en svag till måttlig sydvästsluttrning. Berggrunden är inte så bra undersökt, men består troligen av en blandning av sedimentgnejs och basiska bergarter från den sk. Alnö-intrusionen. Marken består av morän, som delvis är övertäckt med kalkrika sediment från Indalsälven.

Naturområdet som kallas "Fågelsången" domineras av en grov och högvuxen lövskog med gott om döda träd och högstubbar, vilket är värdefullt. Blandskogar med mycket gran finns i delar av området. Den övre delen mot vägen består av betesmarker, som delvis är gammal åker och delvis naturbetesmark. I östra kanten rinner Gasabäcken.

	Besöksadress	Telefon/telex tel 060- 16 31 00 fax 060- 16 31 95	Postgiro/bankgiro pg 3 39 23-4 bg 350-7993	Dokumentnamn	Beteckning	Sidor
ARÅ	Köpmangatan 14			RESERVER.DOC		1(2)

ÄRENDETS BEREDNING

Fågelsången uppmärksammades först av naturskyddsföreningen och har inventerats ingående av dess medlemmar. Sedan 1992 finns området registrerat hos kommunen och länsstyrelsen som skyddsvärt naturvårdsobjekt. En del av området var tidigare avsatt för bostäder i visionen "Strandstaden", men i den senaste versionen av översiktsplanen är området avsatt som naturområde. Kommunen äger marken och redan 1994 togs ett beslut i kommunstyrelsen att arbeta fram ett förslag till naturreservat.

Timrå kommun ansökte och fick, 1994-12-21, av länsstyrelsen delegation att bilda och förvalta naturreservat. Ett naturreservat innebär ett skydd enligt naturvårdslagen, 7 §. Ett förslag skickades ut på remiss 1995. 4 remissinstanser svarade och deras yttranden finns i bilaga 2.

GRUND FÖR BESLUTET

Fågelsången är ett värdefullt naturområde. Den kalkrika marken, den ovanligt stora ytan med grov askog, mosaiken av öppen odlingsmark med lövskogsdungar samt den öppna betesmarken ger förutsättningar för höga naturvärden med flera sällsynta och hotade växter och djur. Mindre hackspett, gräshoppsångare, storgröe och scharlakansvårskål är några exempel på sällsynta växter och djur som finns i området. Området bör skyddas på grund av dess biologiska värden, dess betydelse för kännedomen om landets natur och dess värden för det rörliga friluftslivet.

BESLUT

Med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822) har Timrå kommun förklarat det område som utmärks på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat.

För att trygga ändamålet med naturreservatet förordar Timrå kommun med stöd av 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 och 10 §§ naturvårdsförordningen (1976:484) att nedan angivna föreskrifter samt vård- och förvaltningsbestämmelser skall gälla beträffande naturreservatet.

Kommunfullmäktige

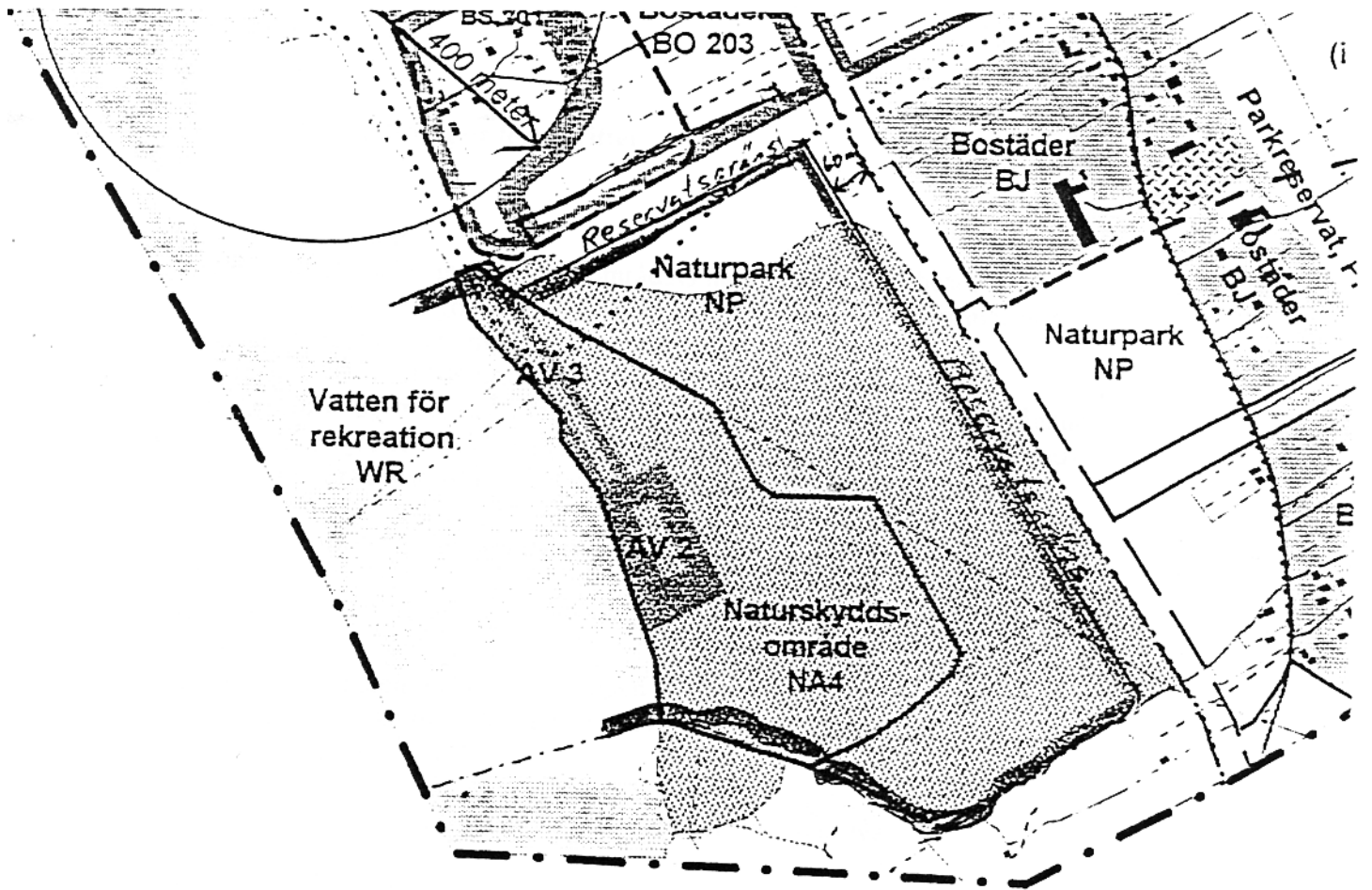
RESERVATSFÖRESKRIFTER FÖR "FÅGELSÅNGEN" PÅ FASTIGHETEN GASABÄCK 3:1, HÄSSJÖ SOCKEN

- A) Föreskrifter enligt 8 § naturvårdslagen om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom reservatet. Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att:
1. uppföra byggnad eller anlägga väg med undantag för reserverat område för eventuellt nytt reningsverk(se skötselplan),
 2. gräva, schakta eller dika med undantag för eventuellt reningsverks behov och dess ledningssystem,
 3. bedriva skogsbruk och avverka enstaka träd på annat sätt än enligt skötselplanen,
 4. bygga ledning annat än ledningar som är nödvändiga för eventuellt nytt reningsverk samt att underhålla befintlig elledning.
 5. sprida bekämpningsmedel, gödsla och kalka.
- B) Föreskrifter enligt 9 § naturvårdslagen om skyldighet att tåla visst intrång. Ägare och innehavare av särskild rätt, t.ex. arrendator, förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:
1. utmärkning av reservatet,
 2. uppsättning av informationstavlor,
 3. anläggning och underhåll av leder,
 4. röjning och annan skogsvård i syfte att bevara områdets naturvärden.
- C) Föreskrifter enligt 10 § om vad allmänheten har att iaktta inom reservatet. Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att:
1. framföra motordrivet fordon,
 2. tälta,
 3. elda än på annat än iordninggjord plats,
 4. störa djurlivet t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig nära rovfågelbo, lya eller gryt,
 5. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda stående och omkullfallna träd och buskar,
 6. plocka växter eller växtdelar med undantag för bär och matsvamp,
 7. fånga och insamla ryggradslösa djur,
 8. bedriva jakt,
 9. uppsätta tavla, plakat, affisch eller göra inskrift.

D) Föreskrifter enligt 9 § naturvårdsförordningen rörande förvaltningen av reservatet:

1. Timrå kommun fastställer de föreskrifter om naturvårdsförvaltningen som framgår av bifogad skötselplan,
2. Naturvårdsförvaltare är Timrå kommun, miljö- och byggkontoret. Politiskt ansvarig är kommunstyrelsen.

Ärendet har handlagts av Stefan Grundström, miljö- och byggkontoret. I handläggningen har också Britt-Marie Färnqvist, planeringskontoret, deltagit.

TIMRÅ KOMMUN

Fågelsångens naturreservat

Strandvik

Växthus

Gasabäck

Betesmark

Lövskog

Fågelsången

Betesmark

Lövskog

Betesmark

Lövskog

Parkering

Informationstavla

Grillplats

Badplats

----- Gångstig

----- Naturreservat

0 100 200
meter

